

Kjersti Annesdatter Skomsvold

A GYEREK

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

Kjersti Annesdatter Skomsvold

A GYEREK

Fordította
Petrikovics Edit

**Az Európai Unió
társfinanszírozásával**

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre miattuk.

This translation has been published with the financial support of NORLA.

Barnet

Copyright © Kjersti Annesdatter Skomsvold

First published by Forlaget Oktober AS, 2018

Published in agreement with Oslo Literary Agency

Hungarian translation © Petrikovics Edit, 2024

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2024

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 493 284 0

ISSN 2064-2989

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu

és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó

Alapította Votisky Zsuzsa, 1989

A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Németh Kinga

Felelős szerkesztő: Mandl Orsolya

A borítót Tore Holberg terve alapján Szalay Éva készítette.

Nyomta és kötötte: Generál Nyomda Kft., Szeged

Felelős vezető: Hunya Ágnes

ÚJ ÉV VOLT, ÚJ KEZDET, odakint az év első esője szemer-
kél. Mintha egy szoros öv lett volna a testem körül, vala-
mi megfeszült, egy kicsivel még szorosabbá vált, majd
meglazult, egész éjszaka, egész reggel, egész álló nap. Az
eső elmosta a havat, és a következő éjszakán egy alatto-
mos, rajtaütésszerű támadásra ébredtem, egy lökésre
a gerincemen, valaki hátba taszított, miközben aludtam,
még hozzá olyan keményen, hogy összerogytam, pedig ott
feküdtem az ágyon.

Bo reggel egy hatvankoronás kenyérrel tért haza a pék-
ségből. Fogalmam sem volt róla, hogy létezik ilyen drága
kenyér, mondta, de ha van olyan alkalom, amikor meg-
érdemlünk egy ilyen drága kenyeret, akkor az most van.

Kitartottam, türtem, ahogy az egyik ütés a másik után
lesújt rám, a kismutató ketyegett, a nagymutató ketyegett,
azután megint felkelt a hold, de még nem akartam elin-
dulni. Én, aki világeletemben amiatt aggódtam, hogy el-
kések valahonnan, most inkább amiatt szorongtam, hogy
túlságosan korán érkezem, azt mondták, hogy ne menjek
túl korán. Meggyötört állat üvöltését idéző hangok sza-
kadtak ki belőlem, és egyre jobban gúzsba kötött a fájdá-
lom. A hold fényébe kapaszkodtam, alig bírtam talpon
maradni, egyik lábamat a másik elé helyezni, és végül

beláttam, hogy ha most nem indulok el, egyáltalán nem leszek képes kijutni innen.

A taxiban ültem és hánytam, a váróban és hánytam, de valójában az erdőben voltam. A gondolataim egy fa alatt álltak, és felnéztek a koronára. Belém hasított a fájdalom, nem léteztem fájdalom nélkül, nem is sejtettem, hogy létezik ilyen erős fájdalom ezen a földön, az égen, hogy belém költözhet, ebben a fájdalomban éltem. De képtelen voltam állni benne, lélegezni, a fájdalom uralkodott rajtam, kivette a kezemből az irányítást.

A szülőszobán a bába mindössze annyit mondott ridegen: Az ordítás nem segít. Minden bátorságomat elvesztettem, mert akkor mégis mi segítene? Nagyon rosszul viselem, ha az emberek dühösek és ridegek, és különben sem én ordítottam, az üvöltés kiszakadt a torkomból. Tudtam, hogy nem fogom kibírni, egyszerűen képtelen vagyok rá. Ám ekkor, miközben a fájdalom újabb hulláma hömpölygött végig a testemen, megint megjelent az erdő, a gondolataim az erdőbe vittek, ott álltam a fa alatt, és minden üde zöld volt, és kerek és befejezett – nem kellene már lassan véget érnie?

Az új szülésznő gyengéd és kedves volt, megkérdezte, belém dughatják-e ezt, hogy beöntést adjanak, én pedig azt válaszoltam, hogy azt csinálnak, amit akarnak, csak legyen végre vége. Azt mondta, hogy a gyerekeknek van haja, tapogassam csak meg, arra kért, hogy vegyek részt valamiben, amihez nem akartam, hogy bármi közöm legyen. Azt válaszoltam, hogy nem, nem merem, de azután megfogta a kezem. Éreztem a gyerek fejét, a haját, és abban

a pillanatban megértettem, hogy egy élő gyerek, egy hús-vér ember készül kijönni belőlem.

Ő az egyik, én a másik végét húztam a kötélnek, egy rögtönzött kötél két végén voltunk, csomót kötött egy lepedő két végére, és most minden erőnket beleadva húztuk a rögtönzött kötél két végét. Az a fehér kötél volt a mentőm, a fehér ruhás szülésznő volt a mentsváram, a két karom húzta a kötelet, miközben a lábaim szétfeszültek, a méhem és a szülésznő és én pedig húztuk és nyomtuk, toltuk és kirángattuk a gyereket, az életet és az eget a testemből. Aztán a fájdalom egy szempillantás alatt elillant, ahogy egy gyerekkézből elszabadult léggömb röppen a felhők közé.

Egyhetes vagy. Odakint a reggeli nap sugarai még sápadtak és erőtlenek, beszívom az illatodat, ha lehajtom a fejem, megcsókolhatom a hajadat. Egy babahordozóban alszol, arcodat a mellkasomhoz simítva, miközben én állva írok. Szavakat körmölök egy jegyzetömb lapjaira, majd magam elé ragasztom őket a hálószoza falára, és az írógépen írok, amelyet az egyik polcra tettem, és közben magamra kötözve ringatlak. Napközben hordoznom kell téged, éjszaka pedig a matracod vagyok, olykor próbállak rászedni, a saját ágyadba fektetlek egy meleg vizes palackkal és az illatomat árasztó ruhadarabokkal, te azonban minden alkalommal leleplezel, és sírsz.

A szülés után azt kívántam, bárcsak ott lenne Bo, bár ne kellene hazamennie. Az éjszaka elpihent körülöttem a fehér szobában, az átlátszó műanyag doboz pedig az ágyam

mellett állt. Kinyitottam a szemem, odafordultam, és a műanyag doboz még mindig ott volt. Behunytam a szemem, majd kinyitottam, és igen, a műanyag doboz volt ott, benne pedig a gyerek. Egyszerűen felfoghatatlan volt, hogy a saját gyermekem egy műanyag dobozban fekszik az ágy mellett.

Egy percet sem aludtam, amint lehunytam a szemem, ahogy az agyam az alváshiány miatt lekapcsolt, képek villództak előttem, a legharsányabb színekben pompázó, legabszurdabb látomások. Nem mertem magam mellé venni a gyereket, miközben ezeket a képeket láttam – mi van, ha mégiscsak elalszom? Még a saját végtagjaimmal sem tudok együtt aludni, rendszeresen úgy ébredek, hogy valamelyik alám szorult testrészem elzsibbadt.

Eljött a reggel, sem a gyerekeknek, sem nekem nem volt védőpáncélom a világ ellen, és leginkább attól féltem, hogy valaki bejön a szobába, mintha az ajtón benyitók emberek láthatnák, mennyire megtépázott és szétmargolt vagyok kívül-belül. A kolosztrumról álmodtam, most azonban le sem mertem nézni, olyan érzés volt, mintha hegyet másznék, szédüléstől szenvedve, mintha bármelyik pillanatban lezuhanhatnék, nem mertem megnézni, hogy jön-e a tej, mert mi van, ha nem jön, a gondolat, hogy nem tudom megetetni a gyermekemet, jobban megrémített, mint az, hogy lezuhanok egy hegyről. Az aprócska test nagyon meleg volt, de nem nyithattam ki a túlságosan felfűtött szoba ablakát, mert odakint volt a tél, azonkívül az összes holtak. Rám tört a szorongás, hogy egyedül maradok, hiába volt immár családom, rettettem attól, hogy végül magamra maradok.

Nyafogva kucorogsz a hasamon a hordozóban, úgy tűnik, nem igazán jó a közérzeted. Máris megfáztál. Még egy röpke héten keresztül sem voltunk képesek megvédeni. Aggódok, hogy egyszer csak nem veszel levegőt, de szó sem lehet ilyesmiről, a gyerekek nem hagynak fel csak úgy a légzéssel, mondogatom magamnak, bár most már tudom, hogy ez nem igaz. Talán nem kellene írnom, amíg ilyen kicsi vagy, az írás túlságosan eltávolítja az embert a pillanattól – lehet, hogy inkább csak beszélnem kellene hozzád, mosolyognom rád, gondoskodnom rólad?

Nem tudok vigyázni a dolgokra, az összes szép holmimat tönkreteszem. A kék kabátom ujját végighúztam a frissen festett falon, az Edeltől kapott régi váza ezer darabra tört, a szemem láttára hullik darabjaira mindenem. Én magam is egy tejespohár vagyok, amely a földre esik, egy gyereket kihordani és a világra hozni maga a bomlás, a csontváz széthullik, a medence meglazul, a test szétreped, arra emlékeztetve, hogy legvégül porrá leszek, és mindez csak felgyorsítja a folyamatot. *A madár kitör a tojásból. A tojás a világ. Aki meg akar születni, annak egy világot kell széttörnie.*¹

A szétmarcangolt, meggyötört nők szótlánul járkáltak körülöttem a kórház folyosóján, útban a nővérszoba felé, hogy fájdalomcsillapítót kérjenek, vagy a büfébe valami harapnivalóért. Apró léptekkel haladtak, óvatosan emelve a lábukat, fájdalmas volt számukra a járás, hatalmas öregember-pelenkát viseltek, és a nagy, üres hasuk mintha nem tudta volna, hogy a gyerek már nincs bent, már az átlátszó, kerekeken guruló, műanyag dobozban fekszik,

egy afféle guruló járókeretben, amelyre az anyák a folyosón közlekedve rátámaszkodhattak. A mellükön vérző, nyílt sebek tátongtak, és a nők némán imádkoztak, hogy induljon meg végre a tej, édes istenem, add, hogy végre meginduljon a tej.

Otthon megint csak ébren feküdtem, és az átélt trauma miatt sírtam – traumának nevezhetünk egyáltalán olyasmit, amit mi magunk választottunk? Mindenesetre, ha nem is trauma volt, egyfajta reménytelen és tehetetlen kiszolgáltatottság. Azonban nem feküdtem ott sokáig, mert valaki más is sírni kezdett, akinek szüksége volt rám.

A kezemet védőburokként a puha fejecske köré tettem, a gyerek maga volt a béke. Az ujjam olyan hosszú volt, mint az alkarja, a sebezhetősége beárnyékolta az enyémet. A tekintete mintha már mindent látott, mindent tudott volna, mintha az örökkévalóság minden darabkáját ismer-te volna. És szösz lapult az élvonalában, az aprócska tenyérben olyan mélyek voltak az élvonalak, hogy összegyűlt bennük a szösz.

Alattomosan bekúszott a betegség árnya, a gondolat, hogy újra megbetegedhetek, mindig ott leselkedik, hogy rám támadjon, amikor a testem kimerül, és a szülés, az alvás nélküli napok után kimerült voltam – mi van, ha a betegség visszatér? Akkor nem fogunk megbirkózni ezzel az egésszel. Azt mondtam Bónak, hogy az apámhoz kell költöznünk, ezt egyedül nem fogjuk tudni megcsinálni. Nem költözünk sehová, jelentette ki Bo. Megettettem a gyereket, miközben Bo engem etetett, azután felvetette, hogy

ma töltjük mindhárman a kanapén az éjszakát, akkor nem lesz olyan nagy a nyomás, hogy aludjunk.

Azt álmodtam, hogy haldoklom, azt álmodtam, hogy az anyajegyeim véreznek és leesnek, úgy peregtek le rólam, ahogy a fákról az elszáradt levelek, amikor felébredtem, oda kellett mennem a tükörhöz, hogy megnézzem, valóban így történt-e. Ez az idő a boldogság és a szomorúság, a szomorúság és a félelem körtánca volt, a félelem mélyén pedig ott lapult a rettegés, hogy megőrülök.

A mindenit, tényleg ilyen rossz a helyzet?, gondolhatod most. Nem, szó sincs róla. Amikor a gyerekről beszéltem, az a bátyád volt, ugyanis van egy bátyád. Nem tudom, emlékszel-e erre, de valaki leköpött a kórházban, amikor csak néhány órák voltak, hát ő volt az. A kórházban köpködött, de miután hazaértünk, gyakran puszilgat téged, és szinte alig ütött meg.

Két gyerekem született másfél év leforgása alatt, már nem vagyok lassú, harmincnégy éven keresztül lassú voltam, az elmúlt három évben azonban rohamtempóban történnek a dolgok. Pillanatok alatt szerelembe estünk, a három-, majd négytagú családdá válás még gyorsabban ment, csak az írás halad végtelenül lassan.

Eljött a tavasz, és apáddal magunk mögött hagytuk az első kőkemény telünket. Egy padon ültünk Peggy Guggenheim kertjében, a velencei fény a szemünkbe furakodott, a gondolataink közé, a bőrünk alá, és mintha fel- és összeolvadtunk volna ott a padon. A számban rejtőző szavak kiszá-

badultak, a nyelvemre gördültek, a lehetetlen szavak lehetségessé váltak. Bo azt mondta, hogy neki is éppen ez jár a fejében. Egy gyerek.

Néztem a Peggy által összegyűjtött műalkotásokat, és arra gondoltam, hogy a művészek talán kihasználták őt, elveszett léleknek tűnt, furcsa gesztusokkal, a nyelvét öltögette, de ez még nem ok arra, hogy sajnáljam Peggyt, nem igaz? Hiszen ő is kihasználta a művészeket, bagóért vásárolta meg az alkotásaikat, nem engedhették meg maguknak, hogy nemet mondjanak. Lefeküdt a művészekkel, vagy azok velem, ahogy az írókkal is. Négy napon és éjszakán keresztül szeretkezett a legkiválóbbakkal, Samuel Beckett pedig nyilván csakis egy egészen különleges emberrel töltött volna el négy napot és éjszakát, nem igaz? De túlságosan sokat gondolkodom az ilyen dolgokon, talán nem kell annyira komolyan venni, nem kell annyira félni attól, hogy közel engedjünk magunkhoz másokat.

Nagyon sokat utaztunk azon a tavaszon, mintha minden létező helyre el kellett volna látogatnunk, hogy gyereket csináljunk, mintha különféle városokat kellett volna kipróbálnunk ahhoz, hogy kiderítsük, melyik a megfelelő az általunk áhított gyermek létrehozásához, vagy talán magunkon kívül kerestük a gyerek csíráját, mintha a gyerek olyasvalami lenne, amire rálehetünk, csak el kell jutnunk a megfelelő helyre. Azután megérkeztünk New Yorkba.

Az utazásról képtelen vagyok mesélni, túl sok a benyomás, valóságos káosz, ezért inkább arról mesélek, hogyan hagytuk el New Yorkot, hogyan akartunk elutazni, valójában már a taxiban kellett volna ülnünk, amely kint várt,